

ISSN 2072-8468

ИННОВАЦИОННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

<http://elibrary.miu.by/journals!/item.iot.html>

Ленсу, Я.Ю. Вывучэнне традыцый беларускага народнага мастацтва ткацтва і вышыўкі студэнтамі спецыяльнасці «Дызайн тэкстылю» / Я.Ю. Ленсу // Інновацыйныя адукацыйныя тэхналогіі. – 2013. – № 2 (34). – С. 56–60.

УДК 391.1/3

ВЫВУЧЭННЕ ТРАДЫЦЫЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ТКАЦТВА І ВЫШЫЎКІ СТУДЭНТАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ «ДЫЗАЙН ТЭКСТЫЛЮ»

Ленсу Я.Ю.^a

Анотацыя

У артыкуле разглядаецца методыка вывучэння традыцыйных тэхнік беларускага народнага ткацтва і вышыўкі студэнтамі спецыяльнасці «дызайн тэкстылю». Апісваюцца матэрыялы і прылады працы, якія для гэтага ужываліся. Аналізуюцца элементы традыцыйнага вышыванага арнаменту, якім аздабляліся розныя побытавыя рэчы: адзенне, ручнікі, абрусы. Разглядаецца таксама сімволіка беларускага народнага вышыванага арнаменту.

Ключавыя словы: дызайнераў адукацыя, дызайн тэкстылю, ткацтва, вышыўка, прадзенне, лён, воўна, кросны, прасніца, калаўрот, народнае адзенне, традыцыйны арнамент, сімволіка арнаменту.

Веб: <http://elibrary.miu.by/journals!/item.iot/issue.34/article.10.html>

Поступила в редакцию: 28.03.2013.

ANALYSIS OF TRADITIONS OF BELARUSIAN FOLK ART OF WEAVING AND EMBROIDERY BY STUDENTS MAJORING IN “TEXTILE DESIGN”

Lensu Y.Y.^a

Abstract

The article deals with the methods of studying the traditional techniques of Belarusian folk weaving and embroidery by students majoring in “Textile design”. Materials and tools that were used in these techniques are described. Traditional embroidery decorations that were used to embellish different household objects (such as clothes, towels, tablecloths) are analyzed. Symbolic meaning of Belarusian folk embroidery decorations is considered.

Keywords: design education, textile design, weaving, embroidery, spinning, flax, wool, loom, brace, folk garments, traditional embroidery decorations, symbolic meaning of embroidery decorations.

Web: <http://elibrary.miu.by/journals!/item.iot/issue.34/article.10.html>

Received: 28.03.2013

Сёння ў навуковай літаратуры многа гаворыцца пра выкарыстанне ў сучасным рэчавым формаўтварэнні старажытных нацыянальных традыцый. Таму важна пры падрыхтоўцы маладых дызайнераў у айчынных ВНУ знаёміць іх з беларускімі народнымі традыцыямі стварэння рэчава-

га свету. Выкарыстанне нацыянальных традыцый у сучаснай дызайнераў адукацыі прадугледжвае не ўзнікненне новага за кошт старога, а ўзнаўленне старога ў новым цыкле. Гэта і ёсць закон традыцыяналізму. Можна выхоўваць у студэнта шчырыя адносіны да рэчы, да матэрыялу, да фор-

^a Ленсу Якаў Юрэвіч,
кандыдат мастацтвазнаўства,
дацэнт, загадчык кафедры тэорыі
і гісторыі дызайну Беларускай
дзяржаўнай акадэміі мастацтваў
PhD in Art criticism, Associate
Professor, Head of the Department
of Theory and History of Design at
Belarusian State Academy of Arts

мы праз практычнае далучэнне яго да рамёстваў і народных промыслаў. Вынік гэтага — аб'яднанне ў дызайнеры вопыту прамысловага формаўтварэння і традыцыйных адносінаў да рэчы. Важным момантам гэта з'яўляецца і ў методыцы падрыхтоўкі дызайнераў тэкстылю. Таму трэба надаваць увагу вывучэнню імі традыцый беларускага народнага мастацтва ткацтва і вышыўкі.

Як лічаць навукоўцы, ткацтва пайшло ад тэхналогіі пляцення, якая была вядома яшчэ ў часы палеаліту. На беларускіх землях ткацтва ў X—XIII стст. было ўжо дастаткова развіта, а да XVII ст. выйшла за межы хатніх работ і набыло характар промыслу. У канцы XIX ст. сталі распаўсюджвацца ткацкія школы-майстэрні, якія ствараліся пры панскіх маёнтках. Найбольш буйной і вядомай з іх была майстэрня Г. Мооль, адкрытая ў 1889 г. у маёнтку Узультмуяжа Віцебскай губерні, а пазней пераведзеная ў г. Рэчыцу. Наогул, як адзначае беларуская даследчыца Г.М. Курьловіч: «Ткацтва адлюстроўвае гаспадарча-працоўную дзейнасць народа, яго сацыяльнае становішча, прыналежнасць да пэўнай этнічнай групы і ў вядомай меры з'яўляецца паказчыкам узроўню культуры народа на пэўным гістарычным этапе яго развіцця» [1, с. 16].

У Беларусі ў канцы XIX — пачатку XX ст. у якасці сыравіны для ткацтва ў асноўным выкарыстоўваўся лён. Уборкай ільну звычайна займаліся ў другой палове жніўня, гэту працу рабілі жанчыны. Зняты лён вязалі ў снапкі і ставілі ў кучкі, ці бабкі, у некаторых жа мясцінах Беларусі проста расціралі на полі. Калі лён прасыхаў, трэба было аддзяліць яго галоўкі ад сцябла. Для гэтага выкарыстоўвалася спецыяльная прылада — нажы, ці драчок. Потым лён абівалі з дапамогай праніка, які меў таксама назвы валёк, пральнік, прац.

Сам працэс вырабу валакна складаўся з некалькіх этапаў. Спачатку трэба было аддзяліць валакно ад кастрыцы. Пасля гэтага змягчалі льняную трасту, расцілаючы лён на лузе пад расу ці дождж. Потым лён сушылі на сонцы альбо над ямай з агнём. Затым лён трэба было размяць, што рабілася ўручную з дапамогай спецыяльнай прылады — церніцы. Наступны працэс апрацоўкі льну — трапанне. Для гэтага выкарыстоўваліся спецыяльныя трапалы. Калі трапалі лён, то разам з кастрыцай адбівалі і нізкасортнае валакно, якое выкарыстоўвалі для віцця вяровак, вырабу мешкавіны і інш. Затым пачыналася часанне кужалю. Часалі кужаль на грэбені, у выніку начэсваўся высакаякасны кужаль, а атрыманыя пры гэтым адыходы адносілі да другога гатунку. Кужаль найвышэйшага

гатунку атрымлівалі з дапамогай спецыяльнай шчоткі з ворсам са свіной шчаціны.

Аднак лён быў не адзіным матэрыялам для ткацтва. Часам для гэтай мэты выкарыстоўвалі каноплі, якія ішлі для вырабу настольнікаў, радзей — поспілак і ручнікоў. Для поспілак, а таксама тканін для адзення ў якасці матэрыялу для ткацтва нярэдка ўжывалася воўна. У даным выпадку прыгатаваную воўну мылі, скублі і часалі на шчотках ці ў ваўначосах. Прадзівва воўны, як і льну, ажыццяўлялася звычайна ўручную.

У падрыхтоўцы валакна для ткацтва працэс стварэння прадзівва быў самым важным этапам. Пачыналі прасці ў сярэдзіне восені. Да Піліпаўскага ж посту прадзівва дасягала свайго піку. Вяселлі і іншыя святы ў гэты час не ладзіліся, і адзіным увесяленнем былі вячоркі, на якія ў адну з хат сыходзілася моладзь са ўсёй вёскі. Дзяўчаты прыходзілі з прадзівам і тут падціхія песні выконвалі сваю работу.

Галоўнай прыладай для прадзівва з'яўлялася прасніца. Да яе мацавалася кудзеля, верацяно для скручвання ніткі. Прасніца мела лапатападобную форму і рабілася з днішчам і без яго. Сустрэкаліся таксама прасніцы-грабяні. Калі працавалі на такой прасніцы, то валакно ўмацоўвалі паміж зуб'я грэбеня і часалі грабёнкай.

Для скручвання ніткі ўжывалі верацяно. Верацёны бывалі выструганыя і вытачаныя на такарным станку.

У канцы XIX — пачатку XX ст. з'явілася новая прылада для прадзівва — калаўрот, ці самапрадка. Гэтыя прылады бывалі двух тыпаў — стаяк і ляжак. У першым выпадку асноўны канструктыўны элемент самапрадкі — кола — размяшчаўся вертыкальна паміж дзвюма стойкамі, у другім — збоку, у гарызантальнай плоскасці.

Каб змотваць пражу выкарыстоўвалі спецыяльныя прылады — матавілы. Матавілы бывалі розныя. Найбольш простае — у выглядзе вілкі, якая рабілася з кавалка дрэва з натуральным разгалінаваннем, з другога боку да вілкі прымацоўваўся драўляны брусок. Іншы варыянт — стрыжань з перпендыкулярна ўмацаванымі з абодвух канцоў брускамі. Былі і больш дасканалыя прылады — напрыклад, матавіла, якое мацавалася на стачокку і прыводзілася ў рух пры дапамозе ручкі.

Атрыманую пражу адбельвалі, прычым адбельванню падвяргалася як пражы, з якой рабілі белыя тканіны, так і пражы, прызначаная для афарбоўкі, якую звычайна праводзілі ў хатніх умовах. Для афарбоўкі здаўна выкарыстоўвалі натуральныя фарбы, пазней сталі ўжываць і

хімічныя. Для прыгатавання натуральных фарбаў настойвалі рознае лісце, кару дрэў, сцяблы і кветкі.

Для вырабу тканін у хатніх умовах у Беларусі выкарыстоўвалі гарызантальныя ткацкія станы — кросны, якія мелі некалькі разнавіднасцей. Першая, самая старажытная разнавіднасць — кросны на сохах. Тут навоі трымаліся на падстаўках-сошках, якія закопваліся ў земляную падлогу развілкамі ўверх. Другая разнавіднасць — стан са ставамі. Але найбольш распаўсюджаным у Беларусі быў рамны стан. У яго канструкцыю ўваходзіла чатырохкутная рама, якая мацавалася на чатырох стоўбцах. Гэтыя стоўцы з боку пражнага поля знаходзіліся крыху вышэй, а навой з гатовай тканінай размяшчаўся ніжэй. Меўся таксама паднёбнік, да якога мацаваліся ніты.

У пачатку XX стагоддзя ў сялянскіх хатах сталі з'яўляцца больш дасканалыя станы-варштаты, а таксама ўдасканаленыя рамныя станы, дапоўненыя некаторымі дэталямі варштата. Напрыклад, ставіліся невялікія зубчастыя колы, з дапамогай якіх рэгулявалася аснова і накручвалася палатно.

У працэсе ткання выкарыстоўвалі таксама такую прыладу, як бёрда. Яно служыла для прыбівання ўтка. Памеры бёрда залежалі ад шырыні будучай тканіны, а таксама якасці сыравіны. Шырокае бёрда бралася для грубай пражы, яно мела рэдкаяе зуб'е і разлічвалася на 8, 10, 12 пасмаў.

Неабходнай прыладай у ткацтве было таксама сукала. Яно ўжывалася для накручвання ўтку на цэўку, што закладвалася ў чаўнок. Прызначэннем чаўнака была пракідка ўтку ў зеў. Чаўнакі бывалі двух тыпаў — лодкападобны і вілкападобны.

У рабоце выкарыстоўвалі таксама пругі, якія служылі для раўнамернага нацягвання палатна ў час ткання і ўяўлялі сабою дзве накруж рухома ўмацаваныя дошчачкі.

Працэс ткання пачынаўся са снавання. Яно заключалася ў тым, што пражы раздзялялася на два рады — верхні і ніжні. Снаванне выконвалася трыма спосабамі: на сцяне, на раме і на спецыяльнай сноўніцы. Снаванне на сцяне было самым старажытным, яно выконвалася як на сцяне ўнутры хаты, так і звонку яе. Пры гэтым у сцяну па вертыкалі на адлегласці каля 20 см убівалі некалькі калочкаў. Унізе ж справа забівалі так званы чыноўны калок, з дапамогай якога аснова раздзялялася на верхні і ніжні рады. Пры снаванні на сцяне жанчыне, якая выконвала гэтую работу, прыходзілася многа хадзіць ад аднаго калка да другога, што патрабавала вялікай затраты сіл. Не менш цяжкім быў працэс сна-

вання на раме. Ён адрозніваўся толькі тым, што калкі ўбіваліся ў спецыяльную раму, якая ўстанаўлівалася ў гумне, ці ў двары. Выкарыстанне ж для снавання круцячай сноўніцы намнога аблягчала труд жанчыны. Тут не трэба было хадзіць узад-наперад ад аднаго калка да другога, а можна было працаваць нават седзячы. Жанчына адной рукой круціла сноўніцу, надзетую на стрыжань, ніжні канец якога мацаваўся ў падлозе, а другой рукой размяшчала пражу радамі на сноўніцы.

Перад тым як пачаць непасрэдна ткаць, стан патрэбна было заправіць, ці наладзіць, гэта значыць устававіць яго, навіць аснову на пражны навой, прапусціць яе ў ніты ў адпаведнасці з узорам, потым у бёрда, замацаваць канцы асновы да навою. Адной жанчыне выканаць гэтую работу было не пад сілу, таму яе рабілі звычайна ўдваіх.

Калі стан быў наладжаны, пачыналі ткаць. У Беларусі ў канцы XIX — пачатку XX ст. выкарыстоўвалася некалькі тэхнік ткання — рамізная, ці тканне на нітах, браная і закладная тэхніка. Больш усяго распаўсюджанай была рамізная тэхніка. Пры працы ў гэтай тэхніцы ўточныя ніткі і ніткі асновы перапляталіся пад прамым вуглом. Пры такім перпляценні, якое называлася палатняным, тканіна атрымлівалася дастаткова гладкая, кожная нітка асновы знаходзілася то зверху, то знізу ўтока. Рамізная тэхніка давала магчымасць давесці колькасць нітаў да васьмі і болей, што дазваляла атрымліваць тканіны з даволі складаным узорам. Самай пашыранай у Беларусі была чатырохнітавая тэхніка, з дапамогай якой можна было вырабляць тканіны самых розных узораў.

Пашыраным на Беларусі было і васьмінітавае тканне. Пры ўжыванні гэтай тэхнікі тканіна атрымлівалася больш шчыльнай. Часцей за ўсё тут выкарыстоўваўся ўзор «шашачка». Характэрнай прыкметай васьмінітавага ткання было тое, што ўточныя ніткі не проста пакрывалі ніткі асновы, а перапляталіся піміж сабою. За кошт гэтага васьмінітавая тканіна набывала больш гладкую паверхню, чым чатырохнітавая.

З дапамогай рамізнай тэхнікі можна было атрымаць і ажурныя тканіны. Для гэтага ніткі асновы і ўтока размяркоўваліся па групах з пэўнай колькасцю нітак і на пэўнай адлегласці адна ад адной. Для вырабу ажурных тканін выкарыстоўвалася толькі льняная пражы, таму што ваўняная звычайна дае ўсадку.

Каб атрымаць клетчатыя ці паласатыя тканіны, рабілі поліхромныя асновы і ўтокі. Для вырабу тканіны ў клетку выкарыстоўвалі рознакаляровую асно-

ву і адпаведны ўток. На клеткі звычайна клалі большую колькасць нітак, на палоскі ж, якія раздзялялі клеткі, — меншую. Пасля таго, як ткачыха наткала патрэбныя клеткі, яна прапускала ўток, які адпавядаў колеру палоскі. Паласатыя тканіны рабілі з папярочнымі і падоўжнымі палосамі. Пры стварэнні папярочных палос бралася аднатонная аснова і рознакаляровы ўток. Калі ж трэба было наткаць падоўжныя палосы, уток рабіўся аднатонны, а аснова рознакаляровая.

Акрамя рамізнай тэхнікі ткання, у Беларусі выкарыстоўвалася і браная тэхніка («пераборы»). Яна была больш складанай і працаёмкай. У даным выпадку аснова перабіралася рукамі з дапамогай дадатковых прылад: кароткай і доўгай дошчачкі-бральніцы, пруточкаў, а таксама кароткай і доўгай дошкі. Пры тканні бранай тэхнікай аснова перабіралася, г.з. адлічвалася неабходная колькасць нітак у адпаведнасці з узорам, які трэба атрымаць, і набіралася на дошчачку-бральніцу то зверху, то знізу. Пасля таго як аснова была перабрана па ўсёй шырыні, дошчачка-бральніца ставілася на рабро, пры гэтым ствараўся маленькі зеў, у які ўстаўляўся першы пруток. Каб пашырыць зеў, ставілі на рабро дошку, перад бярдама жа пракідвалі каляровы ўток, пасля чаго дошку клалі плоска, два разы прапускаталі фонавы ўток і прыбівалі бярдама. Каляровы ўток прапускаталі некалькі разоў, затым перабіралі наступны рад асновы і фіксавалі ўзор пры дапамозе другога пруточка. Так паўтаралі патрэбную колькасць разоў.

Калі пры тканні выкарыстоўвалі закладную тэхніку, то таксама, як і пры бранай, ужывалі два ўтокі — фонавы і ўзорны. Адрозненне ж было ў тым, што пры закладной тэхніцы ўзор ствараўся шматколерным уткам і прапускаўся не па ўсёй шырыні асновы, а закладваўся ў пэўных месцах у адпаведнасці з узорам. Пры гэтым чаўнок выкарыстоўваўся толькі ў час пракладкі фонавага ўтока, ўзорны ж змотваўся ў маленькія матузочкі ці намотваўся на невялічкую драўляную дошчачку.

Да сённяшняга дня захаваліся не ўсе спосабы ткання, якія існавалі ў мінулым. У цяперашні час з рамізнага ткання выкарыстоўваецца больш усяго чатырохнітавае. Ужываецца таксама дастаткова шырока браная і закладная тэхніка.

Далей трэба сказаць, што ў Беларусі здаўна вырабы з тканін аздабляліся вышыўкай. Пры гэтым уменне вышываць лічылася амаль што абавязковым для любой дзяўчыны ці жанчыны. Безумоўна, гэтаму занятку дзяўчаты аддавалі больш

часу, чым замужнія жанчыны, таму што мэтай любой дзяўчыны было паболей загатаваць вышытых вырабаў для свайго вясельнага куфра.

Існаваў пэўны склад рэчаў, якія традыцыйна патрабавалі аздаблення вышыўкай. Гэта асноўныя элементы жаночага адзення: намітка, кашуля, фартух, — мужчынская кашуля, ручнікі, абрус. Вышыўка на гэтых прадметах мела сімвалічную, рытуальную ролю. На адзенні яна служыла абароне чалавека ад уздзеяння розных злых сіл, вышываныя ручнікі выкарыстоўваліся ў абрадах вяселля, пахавання, сімвалізуючы пераход чалавека з аднаго становішча ў другое (у першым выпадку — з халастага ў замужняе ці жанатае, у другім — з гэтага свету, у свет загробны), вышыўка на абрусе таксама насіла сімвалічны характар, адлюстроўваючы рытуальна-абрадавую ролю стала ў жыцці нашых продкаў.

Як матэрыял для вышыўкі ў Беларусі ў асноўным ужываліся льняныя палотны. Выкарыстоўваліся для гэтай мэты і сятчастыя тканіны, створаныя спосабам пляцення ці вязання. Вышывалі часцей за ўсё пакупнымі баваўнянымі ніткамі, якія мелі розныя колеры — чырвоныя, чорныя, сінія ці натуральнага белага колеру. Пераважаючым у беларускай народнай вышыўцы быў чырвоны колер з кантрастнымі дабаўкамі нітак сіняга, пазней чорнага колеру. Паліхромныя вышыўкі распаўсюдзіліся ў Беларусі дастаткова позна — у 1930—50 гг.

Найбольш старажытным і ў той жа час найбольш папулярным прыёмам вышывання ў Беларусі быў прыём, які ў розных рэгіёнах называўся па-рознаму: нацягванне, нацяг, процяг, набор, гладзь і інш. Гэткую вышыўку выкарыстоўвалі пры аздабленні адзення, часам і для дэкаратыўнага афармлення ручнікоў. Гладзю вышывалі арнаменты з нескладаных фігур: ромбаў, трохкутнікаў, зорак, васьміпялёсткавых разетак і г.д.

У канцы XIX — пачатку XX ст. у Беларусі распаўсюдзілася вышыванне крыжыкам. Калі трэба было запоўніць вышыўкай дастаткова вялікую плошчу, выкарыстоўвалі аднабаковы крыжык з вертыкальнымі шыўкамі на адваротным баку тканіны. Пры гэтым спачатку пракладвалі злева направа адзін рад шыўкоў, а потым праходзілі назад, перакрыжоўваючы шыўкі першага раду справа налева. Для аблягчэння працэсу вышывання ўжывалі ажурную канву.

На грані першага і другога дзесяцігоддзя XX ст. у беларускую вышыўку ўвайшоў падвойны, ці балгарскі, крыжык. Па памерах ён быў большы за просты і ўключаў, акрамя касых шыўкоў, яшчэ вертыкальнае і га-

рызантальнае перакрыжаванне. Ён стаў шырока выкарыстоўвацца для аздаблення ручнікоў, мужчынскіх кашуль, рознакаляровых дываноў.

Ужывалася ў Беларусі, хоць і намнога радзей, чым вышыўка гладдзю ці крыжыкам, двухбаковае шыццё, якое называлі распісам. Гэты прыём заключаўся ў тым, што рабілі два хады рабочай ніткі: спачатку намячалі контуры ўзору, зваротным жа ходам запаўнялі пакінутыя пустымі месцамі. Распісам выконвалі выявы дрэва жыцця, птушак, таксама геаметрычны арнамент на жаночых кашулях.

Сустракалася ў беларускай вышыўцы, праўда, даволі рэдка, і падзеўчатае шво — аднабаковае падліковае шыццё па цэлай тканіне. Сятчастая вышыўка з дробным узорам рабілася белымі ці чырвонымі ніткамі, спалучаючыся з пляцёнкай і іншымі відамі швоў.

Арнамент, які вышывалі беларускія жанчыны на адзенні, на ручніках, на абрусах, насіў кананічны, традыцыйна-сімвалічны характар. Як пісаў М.С. Кацар аб тканым і вышываным беларускім арнаменце: «Што ні ўзор — то сімвал. Сімвалы ўраджаю: Спарыш, Рай, Багач. Яны вучаць любіць Маці-Зямлю, працу, дабівацца добрага ўраджаю. Сімвалы святаў: Купала, Каляда, Масленіца, Вялікдзень. Тут — радасць, весялосць, гонар за вынікі сялянскай працы» [2, с. 9].

Адным з найбольш распаўсюджаных элементаў беларускага народнага арнаменту быў ромб. Сімвалічна ён увасабляў

найважнейшы аб'ект у жыцці селяніна — урадлівую глебу, зямлю. Не менш важным элементам беларускага арнаменту быў крыж, які сімвалізаваў агонь, сонца. Сонца сімвалізавала і васьміканцовая зорка — таксама адзін з найпапулярнейшых элементаў беларускага арнаменту. Ужываліся ў арнаменце і зігзагападобныя лініі, якія сімвалічна ўвасаблялі ваду — таксама вельмі важную для жыцця чалавека стыхію прыроды. Як бачым, у беларускім народным арнаменце адбіліся найважнейшыя элементы навакольнага асяроддзя беларускага сялянства.

Названыя вышэй дэкаратыўныя матывы мелі геаметрычны характар і належалі да найбольш старажытных, кананічных элементаў беларускага народнага арнаменту. Пазней, у канцы XIX — пачатку XX стст. у беларускі арнамент пачынаюць актыўна пранікаць выяўленчыя натуралістычныя матывы: кветкі, галінкі, лісце, птушкі, антропаморфныя выявы. Аднак, нягледзячы на з'яўленне ў беларускай народнай вышыўцы новых матываў, у майстрых заставалася цяга да звыклых старажытных прыёмаў арнаментальнага аздаблення рэчаў, а таму арнаментыка беларускай вышыўкі заставалася глыбока трацыцыйнай, захоўваючы здаўна ўласціваю ёй сімвалічнасць.

Усе гэтыя моманты павінны знаць маладыя дызайнеры, студэнты, якія рыхтуюцца стаць сучаснымі спецыялістамі ў галіне стварэння высокакаснага і прыгожага тэкстылю.

Літаратура / References

1. Курилович, А.Н. Белорусское народное ткачество / А.Н. Курилович. — Минск: Наука и техника, 1981. — 119 с.
Kurilovich, A.N. Belorusskoye narodnoye tkachestvo / A.N. Kurilovich. — Minsk: Nauka i tekhnika, 1981. — 119 p.
2. Кацар, М.С. Беларускі арнамент: ткацтва, вышыўка / М.С. Кацар. — Минск: Беларуская энцыклапедыя, 1996. — 208 с.
Katsar, M.S. Belaruski arnament: tkatstva, vyshyўka / M.S. Katsar. — Minsk: Belaruskaya entsyklopedyya, 1996. — 208 p.